การอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

The Reservation of Original Community Way of Life in Ban Ta Hin based on Nod Na Le Model, Sathing Phra District, Songkhla Province

พระมหามานพ ปภสฺสโร (ขุนแก้ว), กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร
Phramahamanop Papassaro (Khunkaew), Kantaphon Nuthongkaew, Supreecha chamnanphuttiphon
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkarat Campus
Corresponding Author, E-mail: Kantaphon_27@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน 2) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ 3) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล และ 4) นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลทางเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูป/คน และจัดเวทีเสวนากลุ่ม จำนวน 13 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปชุมชนบ้านต้นแบบท่าหิน เป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำนาเพื่อใช้เป็นอาหารและสร้างรายได้มาตั้งแต่อดีต มีการนำต้นตาลโตนดมาปลูกทำให้เกิดพืชเศรษฐกิจและมีชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านทำให้มีประมงพื้นบ้านที่อาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านในการจับปลา

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การบูรณาการ ภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. การบูรณาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล ประกอบด้วย 1) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ ภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิดแลกเปลี่ยนทัศนคติ 3) การอนุรักษ์ ต้องมีการบูรณาการระหว่างรัฐ ประชาชน และธุรกิจ ในการดูแล รักษาสืบทอด สงวน ปรับปรุง ควบคู่ไปกับการพัฒนา 4) หลักธรรม ได้แก่ ทศพิธราชธรรม สัปปุริสธรรม พลธรรม พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุ และทิศ 6

ได้รับบทความ: 3 สิงหาคม 2567; **แก้ไขบทความ:** 1 ตุลาคม 2567; **ตอบรับตีพิมพ์:** 20 ตุลาคม 2567
Received: August 3, 2024; **Revised:** October 1, 2024; **Accepted:** October 20, 2024

4. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ WISDOM Model ได้แก่ W (Wisdom) คือ ภูมิปัญญา I (Integration) คือ การบูรณาการ S (Saving) คือ เก็บรักษา D (Dhamma) คือ ธรรมะ O (Originality) คือ ต้นแบบ M (Mores) คือ จารีต

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, วิถีชีวิต, ชุมชนต้นแบบ

Abstract

The purpose of this research were: 1) to analyze general problems regarding the conservation of the way of life of the Ban Ta Hin. 2) to analyze the concept about preserving the way of life of the model community. 3) to create knowledge about preserving the way of life of the model community of Ban Ta Hin, based on Nod Na Le model and 4) to present knowledge about preserving the way of life of the model community life of the model community of Ban Ta Hin. This a qualitative research by collecting document data. In-depth interviews with 10 persons and a group discussion stage. From 13 persons. Research tools include interviews and data analysis using descriptive methods.

The research results found that:

1. The general condition of the Ban Ta Hin community is that the area is suitable for growing rice for food and income since the past. Sugar palm trees have been planted to create cash crops. The coastline on both sides has created local fisheries that rely on local wisdom to catch fish.

2. Concepts and theories on the conservation of community-based models include concepts on conservation, integration, wisdom, and community participation.

3. Integrating knowledge creation about the conservation of the way of life of the Ban Ta Hin prototype community based on the concept of Node Na Le model, together with: 1) Concepts about integration, wisdom, and community participation. 2) Public participation: giving people an opportunity to participate, think together, and exchange perspectives. 3) Conservation requires integration between the government, people and business in taking care of, preserving, inheriting, preserving, improving, and developing. 4) Principles of Dharma: the Ten Royal Virtues, the Good Man's Virtue, the Strongest Virtue, the Brahmaviharas Virtue, the Sanghavatthu, and the Six Directions.

4. The knowledge gained from the research is the WISDOM Model, which includes W (Wisdom), I (Integration), S (Saving), D (Dhamma), O (Originality), and M (Mores).

Keywords: Conservation, Way of life, Model community

1. บทนำ

ในการอนุรักษ์ชุมชนต้นแบบ ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการรับเอาการพัฒนาแบบกระแสหลัก หรือการพัฒนาที่ทันสมัยเข้ามาสู่ประเทศ ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม โดยการเปิดการค้าเสรีให้ประเทศต่าง ๆ เข้ามาลงทุนจากการพัฒนาการเกษตรแบบยังชีพไปสู่การเกษตรแบบอุตสาหกรรม ด้วยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้แทนแรงงาน ซึ่งหลังจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านในสังคม เกิดการอพยพแรงงานจากภาคชนบทเข้าสู่เมืองหลวงหรือเมืองหลักต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมตลอดจนด้านเศรษฐกิจในภาคชนบทอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนขาดความเป็นตัวตน ชุมชนขาดความเข้มแข็งระบบวัฒนธรรมถูกลืมเลือน เกิดสังคมต่างคนต่างอยู่ มุ่งแสวงหาปัจจัยเพื่อตอบสนองต่อตนเองและครอบครัว โดยขาดความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ กรมการพัฒนาชุมชนถือเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ชุมชนฐานรากมีความมั่นคง และมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ วิจัย จัดทำเป็นยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมาย “ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง” ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ 1) สร้างสรรค์ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข 2) เสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารงานชุมชนการบริหารงานชุมชน 3) ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 4) เสริมสร้างธรรมาภิบาลและความมั่นคงของทุนชุมชน 5) เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง และการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม จึงถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกระบวนการในการค้นคว้าหาคำตอบที่สอดคล้องและสนองต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งเป็นผลจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มาร่วมคิดร่วมคุย ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งปัญหาหรือแนวทางการแก้ไขล้วนมากจากการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้และข้อมูล จากกระบวนการวิจัยที่ทุกคนเห็นร่วมกันและว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปัญหาร่วมที่ทุกคนได้รับผลกระทบและต้องได้รับการแก้ไข (ยนตรการ จินะคำปา และศิวรักษ์ ศิวารมย์, 2560: 185)

ชุมชนต้นแบบสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง ชุมชนที่มีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนเองมาพัฒนา

ต่อยอดให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ การบริการ หรือการแสดงออกทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสามารถทำให้เกิดรายได้นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน ตำบลสทิงพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา อัตลักษณ์วิถีชุมชน วิถีโหนด นา เล ศึกษาเรียนรู้ 3 วิถีชีวิต เพื่อการฟื้นฟูกับการต่อสู้ต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติในแบบฉบับ “ชุมชนท่าหิน” กับวิถีโหนด หรือการนำตาลโตนดพืชเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่นี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มทำขนมและอาหารพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ วิถีนา ส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก วิถีเล หรือการทำประมงน้ำจืดในทะเลสาบสงขลา ซึ่งชาวบ้านรวมกลุ่มทำเขตฟาร์มทะเล และอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสัตว์ทะเล โดยมีกลุ่มประมง อาสาดูแลแนวเขตของอร่อยพื้นที่ถิ่น ได้แก่ ขนมตาล จาวตาล ถือเป็นขนมไทยที่หาทานยาก อีกอย่างหนึ่ง กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน เยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ วิถีโหนด นา เล พบกับกลุ่มแม่บ้านผู้แสนจะยิ้มเก่งและมีอารมณ์ขัน ที่จะมาสอนวิธีการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนแปรรูปจากตาลโตนดพืชเศรษฐกิจของชุมชน ที่นำทุกส่วนของต้นตาลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สภาพโดยรวมและผลการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างพัฒนากรกับผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / อช. / ผู้นำ อช. / ส.อบต. และคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท ได้แก่ จปฐ. /กชช 2 ค. / แผนแม่บทชุมชนและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้โปรแกรม Community Radar Diagram มาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิต และระดับคุณภาพชีวิต เพื่อนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ โดยประชาชนเอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564: 3)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านท่าหินเหนือ หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ จำนวนประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ การคมนาคม ข้อมูลด้านสังคม การเมือง การปกครอง ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน การศึกษา การบริหารจัดการหมู่บ้าน ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของประชาชน ความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ ในหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าบ้านท่าหินเหนือ หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหิน มีศักยภาพในการบริหารจัดการชุมชน เน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออาทรต่อกันในชุมชน ผู้นำที่มีศักยภาพมีความเสียสละ วิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่เรียนรู้ที่จะพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน การได้รับงบประมาณดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนถือเป็นโครงการที่เหมาะสม เพราะการดำเนินโครงการจะเป็นการส่งเสริมการสร้างอาชีพ จัดตั้งกลุ่มอาชีพ จัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน โดยต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านท่าหินเหนือ หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

โดยภาพรวมแล้ว เป็นหมู่บ้านที่ยังมีทุนทางสังคมสูง ประกอบไปด้วยผู้นำที่มีความสามารถ ความเสียสละ มีความพร้อม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของคนในหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักและมีอาชีพเสริม โดยยึดหลักการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังมีปัญหาในด้านการจัดการความเสี่ยงของคนในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านในการร่วมกันพัฒนา เพื่อทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช. 2 ค เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านที่ดี มีคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง และประชาชนให้ความร่วมมือสูง และเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลท่าหิน, 2566: 1)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ และเป็นการสร้างองค์ความรู้อันเป็นภูมิปัญญาที่จะส่งเสริมให้เกิดคุณค่าอันจะประมาณค่ามิได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือ บทความงานเขียนจากหอสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ได้แก่ สภาพปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ, สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3.2 ประชากร พื้นที่วิจัย และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา คณาจารย์ นักวิชาการในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 10 รูป/คน และการจัดเสวนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา คณาจารย์ นักวิชาการในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 10 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์, ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดเวทีเสวนากลุ่มจากทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ตามวันและเวลา ที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สะดวก โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาบูรณาการองค์ความรู้และนำเสนอในเวทีเสวนากลุ่มเพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเสวนากลุ่มมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายในรูปแบบเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ เรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3.6 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย นำเสนอข้อมูลในลักษณะการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เรียบร้อยแล้ว นำมาพรรณนาเสนอเพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยเชิงวิชาการสืบต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

4.1 สภาพทั่วไปชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน เป็นพื้นที่ราบลุ่มดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวและดินร่วนปนทราย ทำให้เหมาะแก่การทำนาเพื่อใช้เป็นอาหารและสร้างรายได้มา

ตั้งแต่อดีต โดยการอาศัยทุนธรรมชาติประกอบเข้ากับภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ใช้แรงงานจากคนและสัตว์ในการทำนา อีกทั้งเมื่อมีการนำต้นตาลโตนดมาปลูกในพื้นที่คันนาทำให้เกิดพืชเศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้ให้อย่างงามให้กับครอบครัว เนื่องจากตาลโตนดนั้นเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งต้นจนถึงราก และพื้นที่ยังเป็นพื้นที่ที่มีชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านอีกด้วย จึงมีการทำประมงพื้นบ้านที่อาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านในการออกจับปลาด้วย ดังนั้น ชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน คือ การนำเสนอวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่มีการประกอบอาชีพหลักจากการใช้ประโยชน์จากตาลโตนดในทุกส่วน การทำนาแบบดั้งเดิม แม้ในปัจจุบันจะมีการนำไร่ นา สวนผสมเข้ามาร่วมด้วยก็ตาม และการทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่ของทะเลสาบสงขลา และชายฝั่งทะเลอ่าวไทยเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและหารายได้ให้กับครอบครัวมาช้านาน เป็นชุมชนต้นแบบที่มีค่าควรแก่การอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตตามแบบฉบับพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่มีการการประกอบอาชีพด้วยวิถีโหนด วิถีนา วิถีเล ที่อาศัยต้นทุนของทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ ต้องประกอบไปด้วย การอนุรักษ์ การบูรณาการ ภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะการอนุรักษ์ คือ การดูแล รักษา สงวน ปรับปรุง ควบคู่ไปกับการพัฒนา ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ ด้วยความรอบคอบ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สูญเสียน้อยที่สุดให้ โดยผ่านการทดลอง ปรับปรุงพัฒนาตามความรู้ ความสามารถของคนพื้นที่ในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะของภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องที่ ซึ่งถูกสืบสาน สืบทอดส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หรือที่เรียกว่าภูมิปัญญานั่นเอง และสิ่งสำคัญที่สุดคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมหาแนวทางแก้ไข/พัฒนา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จะทำให้เกิดการดูแล พัฒนา หวงแหนพื้นที่ของตนเอง และเมื่อภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วนั้น ต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับภาคเอกชน ภาครัฐในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป

4.3 การบูรณาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ ควรนำแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ส่งผลให้ประชาชนมีความรัก หวงแหน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการร่วมคิด แลกเปลี่ยนทัศนคติในการหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาโดยมีชุมชนเป็น

ศูนย์กลางนั่นเอง 3) การอนุรักษ์ ต้องเริ่มจากการให้ความร่วมมือของประชาชนก่อน จากการนั้นบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ ในการร่วมกันดูแล รักษา สงวน ปรับปรุง ควบคู่ไปกับการพัฒนา และยังต้องมีการให้ความสำคัญ สร้างคุณค่า พัฒนาศักยภาพไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งต้องคงคุณค่าไม่สูญหายไปด้วย อีกทั้งยังรวมถึงต้องปลูกฝังให้มนุษย์เห็นถึงสิ่งที่สำคัญ มีคุณค่า ใช้ให้เกิดประโยชน์ และรักษาและสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นให้คงอยู่ต่อไป 4) หลักธรรม ชุมชนนั้นเป็นแหล่งรวมตัวของคนมากมาย มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ วัน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วยนอกเหนือจากการจัดระเบียบ วินัย พัฒนา ตามกฎหมายแล้ว พระพุทธศาสนานั้นถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้เกิดสันติภาพให้ชุมชนเกิดความรัก ความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนกัน และอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม หลักสัปปุริสธรรม หลักพลธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสังคหวัตถุ และหลักทิศ 6 มาใช้

4.4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “การอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” เรียกว่า WISDOM Model ดังนี้ W (Wisdom) ภูมิปัญญา เป็นความรู้ความสามารถ วิธีการผลงานที่คนไทยได้ค้นคว้า รวบรวม และจัดเป็นความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง จากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลิตผลที่ดีงดงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตได้ I (Integration) การบูรณาการ การประสานความร่วมมือในการร่วมกันเพื่อให้ เกิดการอนุรักษ์วิถีชุมชน S (Save) การเก็บรักษา รวมถึงอนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตแบบโหนด นา เล ให้คงอยู่ โดยปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคปัจจุบัน D (Dhamma) ธรรมะ ชุมชนเป็นแหล่งรวมตัวของคนมากมาย มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ วัน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วยนอกเหนือจากการจัดระเบียบ วินัย พัฒนา ตามกฎหมายแล้ว พระพุทธศาสนาก็เป็นหัวใจหลักที่ทำให้เกิดสันติภาพให้ชุมชนเกิดความรัก ความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนกัน และอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข O (Original) ต้นแบบ การรักษาและอนุรักษ์ความเป็นชุมชนต้นแบบบนฐานแนวคิด โหนด นา เล ให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป M (Mores) จารีต การอนุรักษ์แบบแผนการประพฤติปฏิบัติของวิถีชีวิต บนฐานแนวคิด โหนด นา เล ให้ยังคงอยู่คู่กับชุมชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 สภาพทั่วไปชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน เป็นพื้นที่ราบลุ่มดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวและดินร่วนปนทราย ทำให้เหมาะแก่การทำนาเพื่อใช้เป็นอาหารและสร้างรายได้มาตั้งแต่อดีต โดยการอาศัยทุนธรรมชาติประกอบเข้ากับภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ใช้แรงงานจากคนและสัตว์ในการทำนา อีกทั้งเมื่อมีการนำต้นตาลโตนดมาปลูกในพื้นที่คันนาทำให้เกิดพืช

เศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้ให้อย่างงามให้กับครอบครัว เนื่องจากตาลโตนดนั้นเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งต้นจนถึงราก และพื้นที่ยังเป็นพื้นที่ที่มีชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านอีกด้วย จึงมีการทำประมงพื้นบ้านที่อาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านในการออกจับปลาด้วย ดังนั้น ชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน คือ การนำเสนอวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่มีการประกอบอาชีพหลักจากการใช้ประโยชน์จากตาลโตนดในทุกส่วน การทำนาแบบดั้งเดิม แม้ในปัจจุบันจะมีการนำไร่ นา สวนผสมเข้ามาร่วมด้วยก็ตาม และการทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่ของทะเลสาบสงขลา และชายฝั่งทะเลอ่าวไทยเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและหารายได้ให้กับครอบครัวมาช้านาน เป็นชุมชนต้นแบบที่มีค่าควรแก่การอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตตามแบบฉบับพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่มีการการประกอบอาชีพด้วยวิถีโหนด วิถีนา วิถีเล ที่อาศัยต้นทุนของทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธง คำเกิด และคณะ (2564: ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพบริบทของชุมชนตำบลต้นตาล เป็นชุมชนที่มีเสน่ห์และความโดดเด่น มีการสืบสานประเพณีได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตเรียบง่าย สืบทอดภูมิปัญญาการทำมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่เป็นอัตลักษณ์

5.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน

ต้องประกอบไปด้วย การอนุรักษ์ การบูรณาการ ภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะการอนุรักษ์ คือ การดูแล รักษา สงวน ปรับปรุง ควบคู่ไปกับการพัฒนา ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ ด้วยความรอบคอบ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สูญเสียน้อยที่สุดให้ โดยผ่านการทดลอง ปรับปรุงพัฒนา ตามความรู้ ความสามารถของคนพื้นที่ในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะของภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องที่ ซึ่งถูกสืบสาน สืบทอดส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หรือที่เรียกว่าภูมิปัญญานั่นเอง และสิ่งสำคัญที่สุด คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมหาแนวทางแก้ไข/พัฒนา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จำทำให้เกิดการดูแล พัฒนา หวงแหนพื้นที่ของตนเอง และเมื่อภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วนั้น ต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับภาคเอกชน ภาครัฐในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ กล้าแข็ง (2564: ก-ข) ศึกษาวิจัยเรื่อง “อนุรักษ์วีถีชุมชนคนเลี้ยงช้าง” ผลการวิจัยพบว่า การช่วยกระตุ้นและส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว ด้วยการเน้นเชิงอนุรักษ์วิถีการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้าน จึงต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนานให้คงอยู่สืบต่อไป และยังคงวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นเฉพาะในพื้นที่หมู่บ้านช้างเพื่อคงสภาพความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจ ใส่ใจในการอนุรักษ์ช้างและความยั่งยืนของประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา

ตั้งแต่โบราณอย่างจริงจัง โดยผ่านกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ช้าง ควรเพิ่มกิจกรรมที่สามารถสื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงการอนุรักษ์วิถีชุมชนคนเลี้ยงช้างมากกว่านี้ โดยการให้นักท่องเที่ยวได้ลงไปสัมผัสและคลุกคลีกับช้าง และควรปรับปรุงแบบโครงการให้ได้ประโยชน์ทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและคนในท้องถิ่น

5.3 การบูรณาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ ควรนำแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มาใช้ในการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบ การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ส่งผลให้ประชาชนมีความรัก หวงแหน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการร่วมคิด แลกเปลี่ยนทัศนคติในการหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางนั่นเอง การอนุรักษ์ ต้องเริ่มจากการให้ความร่วมมือของประชาชนก่อน จากการนั้นบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ ในการร่วมกันดูแล รักษา สงวน ปรับปรุง ควบคู่ไปกับการพัฒนา และยังต้องมีการให้ความสำคัญ สร้างคุณค่า พัฒนาศักยภาพไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งต้องคงคุณค่าไม่สูญหายไปด้วย อีกทั้งยังรวมถึงต้องปลูกฝังให้มนุษย์เห็นถึงสิ่งที่สำคัญ มีคุณค่า ใช้ให้เกิดประโยชน์ และรักษาและสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นให้คงอยู่ต่อไป หลักธรรม ชุมชนนั้นเป็นแหล่งรวมตัวของคนมากมาย มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ วัน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วยนอกเหนือจากการจัดระเบียบ วินัย พัฒนา ตามกฎหมายแล้ว พระพุทธศาสนานั้นถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้เกิดสันติภาพให้ชุมชนเกิดความรัก ความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนกัน และอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม หลักสัปปุริสธรรม หลักพละธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสังคหวัตถุ และหลักทิศ 6 มาใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2560: ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเหล่าจั่น ตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเหล่าจั่น ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการป่าชุมชนที่เกิดจากคุณลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน การบริหารจัดการป่าชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการบริหารจัดการป่าชุมชนที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน 2) รูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเหล่าจั่นบ้านเหล่าจั่นได้นำองค์ความรู้มาสังเคราะห์ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้นำในชุมชน ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน เครือข่ายในพื้นที่เพื่อร่วมกันการระดมความคิด ในการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของภูมิปัญญากับประชาชน ปลูกจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด ให้ตระหนักถึงคุณค่าและสร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน, พัฒนาให้ชุมชนต้นแบบบ้านท่าหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดพื้นที่สำหรับการฝึกอาชีพโดยภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานกับสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดการสืบสาน สืบทอด ส่งต่ออนุชนรุ่นต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัย “อนุรักษ์วิถีชีวิตแบบโหนด นา เล ให้คงอยู่ โดยปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคปัจจุบัน”, “การพัฒนาพื้นที่ชุมชนต้นแบบบ้านท่าหินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” และ“การอนุรักษ์แบบแผนการทำตาลโตนด การทำนา และการทำประมงพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ตามแนวคิดวิถีชีวิตโหนด นา เล”

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทั้งจากแนวคิด ทฤษฎี ตำรา การสัมภาษณ์ การเสวนาของผู้ทรงความรู้แล้วนั้น สามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิด โหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” เรียกว่า WISDOM Model ดังนี้

W (Wisdom) ภูมิปัญญา เป็นความรู้ความสามารถ วิธีการผลงานที่คนไทยได้ค้นคว้า รวบรวม และจัดเป็นความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง จากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลิตผลที่ดี งดงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตได้ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาด้านการทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด 2) ภูมิปัญญาด้านการทำนาโดยอาศัยทุนของธรรมชาติ 3) ภูมิปัญญาการทำประมงพื้นบ้านตามพื้นที่ติดทะเลและทะเลสาบ

I (Integration) การบูรณาการ การประสานความร่วมมือในการร่วมกันเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชุมชน ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) ภาคประชาชน 3) ภาคธุรกิจ 4) ภาคศาสนา

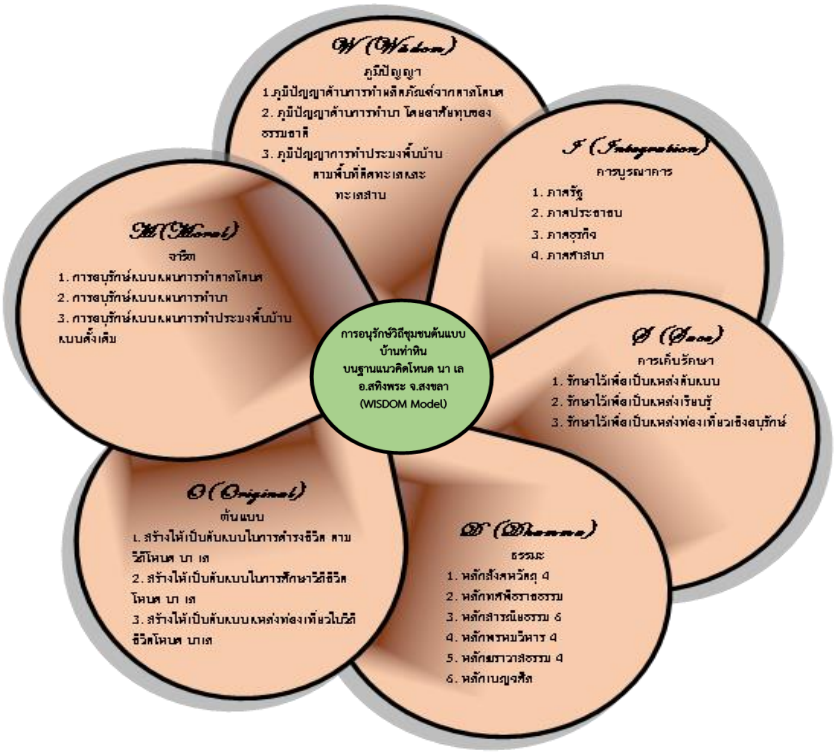
S (Saving) การเก็บรักษา รวมถึงอนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตแบบโหนด นา เล ให้คงอยู่ โดยปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคปัจจุบัน ได้แก่ 1) เพื่อรักษาไว้เป็นแหล่งต้นแบบ 2) เพื่อรักษาไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ 3) เพื่อรักษาไว้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

D (Dhamma) ธรรมะ ชุมชนเป็นแหล่งรวมตัวของคนมากมาย มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ วัน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วย นอกเหนือจากการจัดระเบียบ วินัย พัฒนา ตามกฎหมายแล้ว พระพุทธศาสนาก็เป็นหัวใจ

หลักที่ทำให้เกิดสันติภาพให้ชุมชนเกิดความรัก ความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนกัน และอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 หลักทศพิธราชธรรม หลักสารณียธรรม 6 หลักพรหมวิหาร 4 หลักฆราวาสธรรม 4 และหลักเบญจศีล

O (Originality) ต้นแบบ การรักษาและอนุรักษ์ความเป็นชุมชนต้นแบบ บนฐานแนวคิด โหนด นา เล ให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป ได้แก่ 1) เพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นต้นแบบในการดำรงชีวิต ตามวิถีโหนด นา เล 2) เพื่ออนุรักษ์ไว้ต้นแบบในการศึกษาวิถีชีวิตโหนด นา เล 3) เพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวในวิถีชีวิตโหนด นาเล

M (Mores) จารีต การอนุรักษ์แบบแผนการประพฤติปฏิบัติของวิถีชีวิต บนฐานแนวคิด โหนด นา เล ให้ยังคงอยู่คู่กับชุมชน ได้แก่ 1) การอนุรักษ์แบบแผนการทำตาลโตนด 2) การอนุรักษ์แบบแผนการทำนา 3) การอนุรักษ์แบบแผนการทำประมงพื้นบ้านแบบดั้งเดิม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “การอนุรักษ์วิถีชุมชนต้นแบบบ้านท่าหิน บนฐานแนวคิดโหนด นา เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา”

เอกสารอ้างอิง

ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2560). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านเหล่าจั่น ตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. **วิจัยสาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธง คำเกิด และคณะ. (2564). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. **รายงานวิจัย**. คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยว: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

เบญจวรรณ กล้าแข็ง, (2564). อนุรักษ์วิถี ชุมชนคนเลี้ยงช้าง. **รายงานวิจัย**. ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว: มหาวิทยาลัยสยาม.

ยนตรการ จินะคำปา และศิวรักษ์ ศิวารมย์. (2560). กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการตนเอง กรณีของตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. **Journal of Graduate Research**, 8(1), 183-197.

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ตำบลท่าหิน. (2566). **ข้อมูลพื้นฐาน กศน. ตำบลท่าหิน.** เข้าถึงได้จาก www.sk.nfe.go.th/stp03/? name=news2 &file=readnews& id=34 (สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2566).

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2564). **วิถีคน วิถีโหนด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา**. เข้าถึงได้จาก www.codi.ro.th/20210329-23116/ (สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2566).